

Nr 149.

Av herr **Hansson** i Skediga m. fl., angående utökning i vissa fall av frikretsarna för landsbygdens telefonabonnenter.

Föregående års riksdag fattade beslut om att en genomgripande förbättring av landsbygdens telefonväsen skulle genomföras under de närmaste sex åren. Förbättringsåtgärderna avsågo i första hand utvidgning av frikretsarna, utökning av frisantalsförmånerna, längre öppethållande vid mindre, manuellt skötta växelstationer och automatisering av telefonstationerna på landsbygden. Det råder icke någon tvekan om att riksdagens beslut hälsades med stor tillfredsställelse ute i bygderna. Emellertid har det visat sig att arbetena med att förbättra landsbygdens telefonförhållanden inte kommit i gång i den utsträckning som säkerligen var riksdagens avsikt. Detta har väckt missnöje bland landsbygdens telefonabonnenter, som väntat lättnader i sina ofta dryga kostnader för att hålla telefon.

På landsbygden måste abonnenterna förutom inträdesavgiften, vilken alltjämt utgår med 100 kr., trots att kriget upphörde för snart två år sedan, själva bekosta ledningar i den mån de bo utanför ifrågavarande stations frikrets. Den viktigaste förbättringen för de mindre centralt boende abonnenterna är den utvidgning av frikretsarna, som nu skall genomföras. Det är nämligen uppenbart att utgifterna för byggande och underhåll av egna ledningar utanför frikretsen varit den främsta orsaken till den låga telefontätheten på landsbygden i jämförelse med städerna. Landsbygdens folk har med sin lägre köpkraft inte haft råd att hålla telefon, ehuru behovet därav säkerligen många gånger varit större än i staden. Av undersökningar som företagits framgår, att 1942 funnos på 1 000 invånare 445 telefonapparater i Stockholm och 207 i övriga städer, men endast 96 på landsbygden. Sedan 1942 torde den inbördes relationen i telefontätheten knappast ha undergått någon avsevärd förändring till landsbygdens fördel. Dessa uppgifter visa otvetydigt, att landsbygdens folk inte i samma utsträckning som städernas haft möjlighet att tillgodogöra sig de tekniska hjälpmedel som samhället tillhandahåller. Genom bestämmelsernas utformning har en spärr för telefonens användning satts för landsbygdens vidkommande. Ur denna synpunkt är utökningen och helst slopandet av frikretsarna en nödvändig förbättring.

Av ett interpellationssvar, som statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet lämnade vid föregående riksdags höstsession, framgår emellertid att utvidgningen av frikretsarna låter vänta på sig. I den mån det gäller anläggande av linjer till nytillträdande abonnenter är

det måhända svårt att göra något med hänsyn till bristen på materiel. Men där ledningar redan finnas, vare sig de ägas av abonnenterna själva eller uthyras av telegrafverket, är förhållandet ett annat. I dessa fall borde utan vidare en utvidgning av frikretsarna kunna genomföras, men så synes icke ske. I sitt ovannämnda interpellationssvar förklarade kommunikationsministern nämligen att dessa ledningar oftast befunne sig i så dåligt skick, att de icke kunde övertagas av telegrafverket utan att betydande kostnader för underhåll skulle uppstå. Kontentan av resonemanget skulle alltså vara att staten skulle övertaga goda ledningar med åtföljande utvidgning av frikretsen, men låta abonnenterna behålla de dåliga ledningarna och de gamla och mindre frikretsarna.

Detta resonemang måste sägas vara verklighetsfrämmande, alldeles speciellt när det gäller ledningar, som telegrafverket äger men hyr ut till abonnenterna. Det kan inte vara förenat med rättvisa och billighet, att abonnenterna, när statsmakterna beslutat en utökning av frikretsarna, alltjämt skola betala hyra och underhåll för statens ledningar. Det borde vara riksdagen angeläget att åvägabringa en ändring i detta förhållande.

Men även beträffande de ledningar, som ägas av abonnenterna själva, är resonemanget ohållbart. Vare sig ledningarna övertagas av staten eller inte ändras icke på något sätt behovet av underhåll. Nödvändiga reparationer måste utföras men endast med den skillnaden, att kostnaderna i det senare fallet få betalas av vederbörande abonnenter, medan de i det förra falla på staten, d.v.s. fördelas på alla medborgare. Den uppfattning, som kom till uttryck i kommunikationsministerns ovannämnda svar, är oförklarlig, för så vitt han icke anser, att staten överhuvud icke skall vidkännas de ökade utgifterna i samband med frikretsarnas utvidgning, vilket näppeligen torde ha varit riksdagens mening. Motionärerna kunna icke på något sätt dela den åsikt, som här ovan återgetts, utan anse att redan befintliga ledningar böra övertagas av telegrafverket, så att utökningen av frikretsarna kan genomföras.

Här följa några belysande exempel på hur landsbygdsbefolkningen på många håll får försaka förbindelse med yttervärlden på grund av de alltför dyra och kännbara inträdes- och anläggningskostnaderna. Nedanstående fall gäller en socken strax norr om Uppsala.

En lantbrukare t. ex. var mycket intresserad av att år 1945 skaffa sig telefon men tyckte det ställde sig för dyrt att betala omkring 300 kr., då gården låg endast omkring 1 km från frikretsen. Då hade han hört, att inträdesavgiften skulle bli lägre, och beslöt vänta. Nu har han väntat i över ett år, men ingen ändring har skett, varför han nu måste bestämma sig och alltså betala nämnda 300 kronor, enär hans bostad ligger 1,2 km från ovannämnda frikrets.

Det finns flera gårdar i socknen som ligger drygt 8—9 km från växel-

station och vilka äro mycket beroende av telefon på grund av sin utkomst av skogskörslor och huggning vintertid, när de äro arrendegårdar under stora sågverk, belägna på andra orter. Skola de per telefon meddela sig med sina överordnade, måste de många gånger färdas på cykel denna långa väg och därigenom förlora inkomst både för sig och häst under bråd tid en halv dag för att få detta ärende uträttat, vilket annars, om telefon funnits i hemmet, kunnat uträttas på en kvart eller halvtimme.

Så finns det på andra håll också lantbrukare som äro i stort behov av telefon, men inga ledningar finnas, och anläggningskostnaderna dit skulle före kriget ha gått på mellan 500 och 600 kronor. Denna summa tyckte de var för kännbar på grund av att deras gårdar voro för små och inkomsterna därefter.

Så måste en abonnent, belägen ca 3 km från telefonväxeln, sluta upp med sitt lantbruk för att bosätta sig omkring 6—7 km längre bort utefter förut befintlig ledning så när som på 300 m nyanskaffning av stolpledning. Detta skulle gå på en kostnad av mellan 1 100 och 1 200 kronor. Detta kunde han givetvis inte gå med på utan måste avsäga sig abonnemanget.

Vi ha också uppvaktat telegrafkommissarien i Uppsala för några som ville ha telefon men bodde utanför frikretsområdet. Det skulle kosta 700 kronor att dra linjen ut till dem. Och i ett annat fall voro vi uppe på telegrafstyrelsen i Stockholm angående ett fall uppe i Vendel. Där skulle en abonnent förutom inträdesavgiften på 100 kronor betala 235 kronor, och en chaufför, som ekonomiskt hade det mycket besvärligt, skulle ge 215 kronor. De voro tvungna att ha telefon, uppvaktade telegrafstyrelsen och begärde att det som riksdagen sagt angående förbättring av landsbygdens telefonväsen äntligen skulle bli verklighet. Så blev det emellertid inte. De fingo räkningen och ha svårt att uppbringa de erforderliga pengarna.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen ville besluta uttala, att en utökning av frikretsarna omedelbart företages i de fall, där ledningar redan finnas, genom att telegrafverket övertager nämnda ledningar, oavsett om de ägas av eller uthyras till abonnenterna av telegrafverket.

Stockholm den 22 januari 1947.

K. E. Hansson,
Skediga.

Gustaf Svensson
i Vä.

Sven J. Vigelsbo.

David Boman
i Stavsund.